

Posudek disertační práce

Univerzita Karlova v Praze	
Fakulta	Pedagogická fakulta
Pracoviště	Katedra výtvarné výchovy
Obor	Výtvarná výchova
Disertant	Mgr. Jiří Hanuš
Disertační práce	<i>Detail v architektuře. Výtvarné aspekty moderní architektury a jejich aplikace do současných kontextů výtvarné výchovy.</i>
Vedoucí disertační práce	Doc. PhDr. Jaroslav Bláha, PhD.
Oponent	Doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.,
Pracoviště	Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni

K aktuálnosti zvoleného tématu

Jiří Hanuš v Úvodu textu své disertace (s. 12), konstatuje, že „skrze detail jsme schopni pochopit celek“. Vyplyvá z toho, že výběr architektonického detailu jako nosného tématu badatelské práce v oboru výtvarná výchova nesměruje k zúžení tematiky, ale naopak je vyjádřením autorovy snahy vystihnout vztahy mezi částmi a celkem, odborně a ontodidakticky pochopit strukturní vztahy a z tohoto pojetí budovat hlubší porozumění žáků pro obsah, resp. učivo, které se v tomto případě týká architektury.

Tento přístup považuji za podnětný a v plném souladu se současnými trendy ve vzdělávání a výchově, které směřují k cílům založeným na přivádění žáků k porozumění, tj. k chápání vztahů a souvislostí. Hanuš chápe své téma dynamicky, vždy s ohledem na momentální hledisko či kontext, jímž je podmíněno porozumění příslušným souvislostem. Syntézy je pak dosahováno prostřednictvím respektu k interpretovanému autorskému stylu: vztah mezi detailem a celkem stavby má pro Jiřího Hanuše smysl jen tehdy, je-li přítomen autorský záměr práce s detailem, „...který by byl unikátní, navržený cíleně pro konkrétní stavbu a nesl by rukopis autora (architekta)“ (s. 25). Tím se udržuje holistický pohled, avšak podložený jedinečnou pozorností k elementárním prvkům. I to je v souladu s aktuálním chápáním vzdělávacího obsahu: ten by neměl být ani redukován na izolované dílčí prvky, ani jen příliš obecný a tím málo uchopitelný.

Závěr

Téma disertace je aktuální a vyhovuje současnému vývoji oboru disertace.

K cílům a jejich splnění

Cílem posuzované práce (jak jej zřejmě autor zamýšlel soudě podle rozvržení jeho textu, srov. s. 12 – 13 a s. 154 – 155) bylo zjednat porozumění zkoumanému obsahu – architektonickému detailu – jednak s ohledem na teorii architektury (tj. ontodidakticky), jednak vzhledem k tomu, jak mohou studovanému tématu porozumět žáci (tj. z hlediska

psychodidaktického). Podle těchto dvou hledisek je členěna i disertace do dvou částí. V první části na cca 130 stranách se Jiří Hanuš věnuje odbornému pohledu na detail v architektuře, včetně svého vlastního uměleckého pojetí architektury (kapitoly Výtvarné aspekty detailu v architektuře, Psychologický a filozofický aspekt vnímání architektury ve vztahu k detailu, Architektura v dvojrozměrném zobrazení, Architektura v mé tvorbě aneb monumentalita detailu, Architektonický detail ve fotografii). Druhá část o zhruba 150 stranách je věnována empirickému výzkumu metodou interpretativní fenomenologické analýzy obohacené speciálním dotazníkem.

První část textu považuji za dostatečně bohaté poznatkové zázemí pro didaktické a výzkumné postupy v části druhé. Autorovi se daří vzájemně skloubit rozmanitá hlediska, která pro svou práci pokládá za důležitá. Svorník, který z Hanušova pohledu všechna tato hlediska sbližuje, lze patrně hledat v invenční souvislosti mezi dvojrozměrným a trojrozměrným přístupem k architektuře ve smyslu autorovy myšlenky na s. 90, že klíčem k akceleraci architektury na počátku 20. století je „...plné zužitkování média kresby a malby jakožto média invence...“

Ve druhé části textu, psychodidaktické a výzkumné, autor popisuje metodiku a výsledky interpretativní fenomenologické analýzy, kterou si zvolil za nástroj poznatků ve spojení s vlastní originální metodou didaktického zprostředkování tematiky architektonického detailu žákům, resp. studentům (v tomto směru má Hanušův postup charakter akčního výzkumu, protože účastníky výzkumu jsou jeho vlastní žáci – studenti všeobecného gymnázia ve věku 15 – 16 let).

Jiří Hanuš v souladu se zvolenou kvalitativní metodikou zaměřil pozornost na edukační proces směřující k porozumění, čemuž odpovídá rozčlenění výzkumu do tří postupných fází: v první fázi se zkoumá předporozumění respondentů prostřednictvím kvalitativně pojatého dotazníku, ve fázi druhé je porozumění zkoumáno prostřednictvím vlastní tvorby probandů, jejíž inspirací je reprodukce architektury. Konečně ve třetí fázi je postup získávání poznatků shodný s fází první, ale cílem je zjistit posuny v pohledu na daný fenomén – architektonický detail. Zvolenou metodiku zkoumání i celkové pojetí výzkumného designu považuji za vhodné.

Ve shrnujícím pohledu na výsledky výzkumu Hanuš konstatuje, že „...studenti se graficky vyjádřili *přesněji* a *pregnantněji* než verbálně“ (s. 211). Dodává k tomu, že slovní popis většinou postrádá kvality (šíři, hloubku a pestrost) výtvarných řešení. Přesto oceňuje některé výstižné, nápadité a trefné metafory anebo asociace, které studenti vyslovili.

Autor dále popisuje změny, k nimž docházelo během jednotlivých fází výzkumu, přičemž konstatuje posuny v kvalitativních stránkách poznávání architektury, nikoliv v kvantitativních aspektech (počet zaznamenaných detailů). Oceňuje především výtvarné interpretace studentů, které na více místech textu upřednostňuje před verbálními projevy porozumění. Připouští nicméně zvýšení citlivosti probandů k architektonickému detailu (s. 220).

Závěr:

Cíle disertace byly splněny v rozsahu a kvalitě odpovídající standardním nárokům oboru disertace.

K výsledkům disertace a k jejímu poznávacímu přínosu

Předcházející části posudku přináší informace o tom, že disertační práce J. Hanuše přinesla kvalitní výsledky a je pro obor výtvarná výchova přínosná. Poznatky, které autor přináší, jsou solidně opřené o hodnotné informace interdisciplinárního charakteru. Z textu je zřejmé, že výběr informací a jejich začlenění do výkladu jsou autorem zodpovědně promyšlené.

Největším přínosem této disertace je samotný výběr tématu a jeho pojetí, protože jak architektura, tak vztahy mezi detailem a celkovým pojetím stavby patří k opomíjeným stránkám vzdělávacího obsahu v současné výtvarné výchově, a to nejenom u nás.

Při obhajobě – pokud se týká didakticko-výzkumné části disertace – by autor měl soustředit pozornost na problematiku vztahu mezi verbální a neverbální dimenzí porozumění ve výtvarné výchově. Bylo by přínosné, kdyby obě tyto složky porovnal a na konkrétních příkladech ze svého výzkumu vyložil své pojetí kvality „výstupů“ v obou těchto dimenzích a zejména ve vztazích mezi nimi. Právě u problematiky vztahu mezi neverbální a verbální dimenzí porozumění Hanušova disertace mnohé otázky otevřela (a to je jejím přínosem), ale v textu nejsou dále rozpracovány hlouběji. Nepokládám to za závažný nedostatek, ale za výzvu autorovi jak pro zaměření pozornosti při obhajobě, tak pro další práci.

Závěr:

Výsledky disertace přináší původní poznatky a jsou přínosné jak pro rozvoj teoretického diskurzu oboru, tak pro jeho aplikační uplatnění v edukační praxi.

Závěr

Disertace splňuje podmínky standardně kladené na práce tohoto typu v daném oboru a **doporučuji ji k obhajobě.**

Jan Slavík

V Plzni dne 22. března 2017